

Edukasyon sa Pagpapakatao

Ikatlong Markahan – Modyul 3 Kagalingan sa Paggawa

Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikasiyam na Baitang
Alternative Delivery Module
Ikatlong Markahan – Modyul 3: Kagalingan sa Paggawa
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa **Batas Republika 8293, Seksiyon 176** na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayunpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand name*, tatak o *trademark*, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anumang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anumang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anumang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Mga Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul	
Manunulat:	Rosa Maria A. Remigio
Editor:	Janet N. Recamara, Filma B. Catalan
Tagasuri:	Allan T. Garcia, Teresita C. Carbonilla
Tagaguhit:	
Tagalapat:	Paul Andrew A. Tremedal
Tagapamahala:	Isabelita M. Borres, Eugenio B. Penales, Sonia D. Gonzales, Mildred D. Dayao, Aida F. Coyne

Inilimbag sa Pilipinas ng Kagawaran ng Edukasyon – Rehiyon IX

Office Address: Regional Center, Balintawak, Pagadian City 7016

Telefax:

E-mail Address: region9@deped.gov.ph

Edukasyon sa Pagpapakatao

**Ikatlong Markahan – Modyul 3
Kagalingan sa Paggawa**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

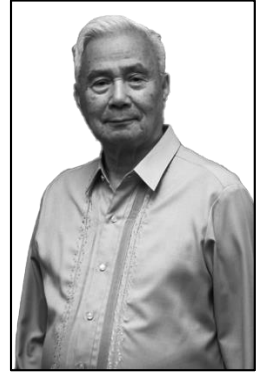
Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

“Ang galing naman nila! Sana makaimbento rin tayo ng katulad ng artipisyal na **coral reef** na ginagamit sa mga palaisdaan sa Timog-Silangang Asya, na naimbento ni Anghel Alcala, o kaya ng videoke na inimbento ni Roberto del Rosario, parehong Pilipino!”

Larawan ni Anghel Alcala

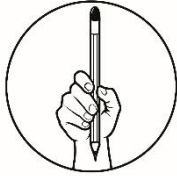

Larawan ni Roberto del Rosario

Anu-ano kaya ang taglay nilang mga katangian upang makabuo ng ganitong mga imbensiya? Ano-ano kaya ang indikasyon ng kagalingan sa paggawa? Sapat na ba ang paggawa lamang? Ano-ano ang mga dapat na isaalang-alang upang mapanatiling may kalidad at kagalingan ang serbisyo o produktong ating gagawin?

Sa modyul na ito, inaasahan na maipamamalas mo ang mga sumusunod na:

- Natutukoy ang mga kaalaman, kakayahan at pag-unawa sa mga indikasyon na may kalidad o kagalingan sa paggawa.
- Nakabubuo ng mga hakbang upang magkaroon ng kalidad o kagalingan sa paggawa ng isang gawain o produkto.
- Nakapamamahala ng maayos sa oras upang maiangat ang sarili, mapaunlad ang ekonomiya ng bansa at mapasasalamatan ang Diyos sa mga talentong kanyang kaloob.

Subukin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.
Isulat ang inyong mga sagot sa kuwaderno sa asignaturang ito.

1. Maganda ang pagkakagawa ng mga bag na yari sa tetra pack ng inumin ng pamilya nina Suzanne. Mabenta ang mga ito lalo na yung mga bag na may iba't ibang kulay at disenyo. Alin sa mga sumusunod na pahayag ang nagsasabuhay o nagpapakita sa kagalingan ng tao sa paggawa?
 - A. Nagiging malikhain ang tao sa paggamit ng kanyang mga kakayahan.
 - B. Nakagagawa ng paraan ang tao upang iangat ang kanyang pamumuhay.
 - C. Nagkakaroon ng pagkakataon ang tao na magsama-sama sa mithiin ng lipunan.
 - D. Nagkakaroon ng kadahilanan ang tao upang mabuhay.
2. Inilunsad ng isang kilalang kumpanya ng “*softdrinks in can*” ang proyektong “Ang latang naitabi mo, tulong sa kapwa mo”. Ang mga nalikom na lata ng *softdrinks* ay iri-*recycle* sa pamamagitan ng paglikha ng mga bagong produkto na maaaring ipagbili upang makalikom ng pera na ibibigay sa Tahanang Walang Hagdan. Ang programang ito ay tumutugon sa mga pagpapahalagang mayroon ang pagawaan o ang kumpanya sa paglikha ng isang produktong may kalidad at nakikibahagi sa lipunan, lalo na sa mga may kapansanan. Kung ikaw ang lilikha ng produkto, alin sa mga sumusunod ang dapat mong isaalang-alang?
 - A. Gumawa ng produktong kikita ang tao.
 - B. Gumawa ng produktong makatutulong sa tao.
 - C. Gumawa ng produktong magpapabago sa buhay ng tao.
 - D. Gumawa ng produktong ayon sa kalooban ng Diyos.

3. Laging pagod si Katrina sa trabaho niya bilang tagaluto at tagahugas ng plato sa pinapasukang karinderya pero hindi ito nagrereklamo at nagpapabaya sa kanyang tungkulin. Paano isinasabuhay ni Katrina ang kagalingan niya sa paggawa?
- A. Ginagawa niya nang may kahusayan ang kanyang tungkulin.
 - B. May pagmamahal at pagtatangi siya sa kanyang katrabaho.
 - C. Ang kaganapan nang kaniyang pagiging mabuting manggagawa ay kaganapan ng kaniyang pangarap.
 - D. Ang pagnanais na magkaroon ng karagdagang benepisyo sa trabahong ginagawa.
4. Sa pagreretiro ni Mang Rene, nakatanggap siya nang mga benepisyong hindi niya inaasahan mula sa pabrikang kaniyang pinaglingkuran ng mahigit sa 40 taon. Bukod dito, binigyan din siya ng plake ng pagkilala bilang natatanging manggagawa ng pabrika. Palatandaan ba ng kagalingan niya sa paggawa ang pagtanggap ng benepisyo at pagkilala kay Mang Rene?
- A. Oo, sapat na basehan ang 40 na taon niyang paglilingkod.
 - B. Hindi, binibigay talaga ang parangal at benepisyo sa isang manggagawa sa oras na siya ay magretiro bilang bahagi nang kanyang karapatan bilang isang manggagawa.
 - C. Oo, sapagkat ibibigay ng isang kompanya ang pagkilala at benepisyo sa manggagawang nararapat bigyan o gawaran nito.
 - D. Hindi, ibinigay lang ang parangal upang maging masaya si Mang Rene dahil sa edad na mayroon siya.
5. Hindi natapos ni Baldo ang kanyang kolehiyo dahil sa hirap ng buhay. Sa kabila nito siya ay matagumpay dahil sa negosyong kanyang itinayo at pinaunlad. Naging madali ito para sa kanya dahil ito ay ayon sa kanyang gusto at hilig. Ano ang katangian mayroon si Baldo?
- A. Masipag, madiskarte at matalino.
 - B. May pananampalataya, malikhain, at may disiplina sa sarili.
 - C. Maganda ang relasyon niya sa Diyos, may pagpapahalaga sa sarili, kapwa at bansa.
 - D. May angking kasipagan, pagpupunyagi at tiwala sa sarili.
6. Malapit na ang pasko, abala na ang mga gumagawa ng mga palamuti o dekorasyong siguradong mabenta. Ano ang magandang motibasyon na dapat isaalang-alang nang gumagawa ng mga ito?
- A. materyal na bagay at pagkilala ng lipunan
 - B. personal na kaligayahan na makukuha mula dito
 - C. pag-unlad ng sarili, kapwa at bansa
 - D. kaloob at kagustuhan ng Diyos

7. Bakit mahalaga ang pagkakaroon ng tunguhin sa paggawa?
- A. Mapabibilis ang paggawa.
 - B. Magkakaroon ng *sense of achievement*.
 - C. Magiging epektibo sa pamamahala ng paggamit ng oras sa paggawa.
 - D. Matutugunan ang mga inaasahang kakayahan at kilos sa panahon ng pagdadalaga at pagbibinata.
8. Paano natin makakamit ang mas mataas na layunin ng paggawa?
- A. Pagsisikapan ang mahihirap na gawain.
 - B. Bibilisan ang paggawa upang makahabol sa dedlayn.
 - C. Paggawa nang maayos at pagtatapos ng gawain bago ang takdang oras.
 - D. Magpapaturo sa kasamahan na sanay sa gawain upang maging maayos ang kalalabasan ng ginawa.
9. Aling kakayahan ng tao ang tumutukoy sa epektibo at produktibong paggamit ng oras sa anumang aspeto?
- A. Pamamahala ng oras
 - B. Nagagawa ang lahat ng gawaing bahay
 - C. Marami ang nasasalihan na organisasyon sa paaralan
 - D. Pamamahala ng mga patung-patong na proyekto ng mga asignatura
10. Maganda ang binitawang hamon ng Tagapagsalita sa mga mag-aaral na magtatapos sa taong ito bilang susi upang maiangat ang sarili, pamilya, kapwa at bansa sa kabuoan. Alin ang maaaring maging instrumento upang maisabuhay ito?
- A. Gumawa ng produkto o gawain para sa tao at sa Diyos.
 - B. Gumawa ng produkto o gawain na pagkakakitaan.
 - C. Gumawa ng produkto o gawaing makatutulong sa tao at bansa.
 - D. Gumawa ng produkto o gawaing magiging instrumento ng kapayapaan.

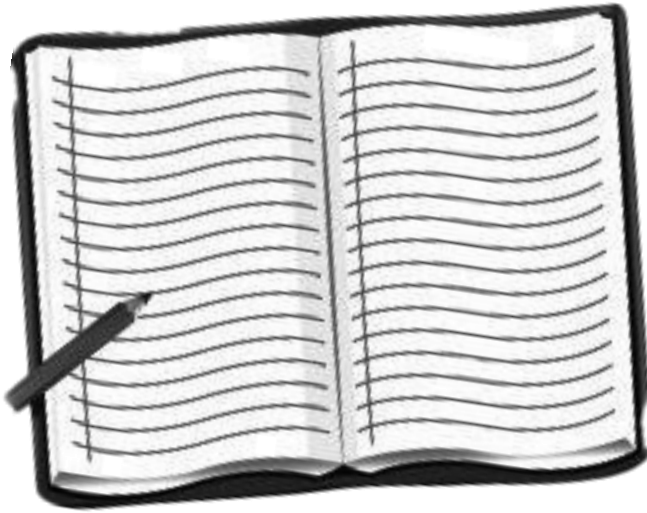

Balikan

Gawain 1: Ipinagmamalaki ko Ito!

May ginawa ka na bang maipagmamalaki mo? Ano ito? Gunitain ang isang bagay na ginawa mo na para sa iyong kapwa na pinaglaanan mo ng panahon, pag-iisip at pagod, nang matapos ay nagbigay sa iyo ng kakaibang kasiyahan.

Panuto: Isalaysay o iguhit ang bagay na nagawa mo na maaari mong ipagmalaki. Pagkatapos, palawakin ang iyong kaalaman sa pamamagitan ng pagsagot sa mga gabay na katanungan sa ibaba. Gawin ang lahat ng mga hinihingi sa kuwaderno ng asignaturang ito, alalahanin na isulat din ang iyong mga sagot mula sa mga gabay na katanungan sa kuwaderno.

Mga Gabay na Tanong
Sagutin mo.

1. Ano ang iyong naramdaman matapos mong gawin ang bagay na iyong ipinagmamalaki? Isulat ang mga damdaming ito sa iyong kuwaderno.
2. Anong pagpapahalaga/aral ang nag-udyok sa iyo upang maisagawa mo nang buong husay ang bagay na iyong ginuhit o isinalaysay?
3. Paano nakatulong ang pagpapahalagang ipinamalas mo sa paggawa na nagdulot ng kakaibang kasiyahan sa iyong sarili at sa kapwa?

Tuklasin

Gawain 2: Anong Meron Siya?

Panuto: Magpanayam o magsiyasat ng isang matagumpay na negosyante, maliit man ito o malaking negosyo na kilala mo sa iyong paaralan, baranggay o kapitbahayan o maging sa mga artikulo sa internet o sa mga pahayagan.

Alamin kung anong mga pagpapahalaga ang nakatulong sa kanya sa pagsasagawa ng mga gawain. Gabay mo ang mga tanong sa ibaba.

Isulat ang mga hinihingi sa kuwaderno.

Pangalan ng tao: _____
Produkto: _____
Pagpapahalagang taglay: _____
Paano nakatulong ang pagpapahalagang taglay: _____

Mga Gabay na Tanong

Sagutin mo.

1. Ano ang iyong natuklasan sa pakikipagpanayam o pagsisiyasat?
2. Ano sa iyong palagay ang dahilan ng patuloy na pagtatagumpay ng negosyo ng iyong nakapanayam?
3. Taglay mo ba ang pagpapahalagang taglay ng taong kinapanayam mo? Ano ito at ipaliwanag.

Suriin

Wow, ang ganda naman niyan! Ang galing ng pagkakagawa! Sino ang gumawa? Imported ba o gawa sa atin?

Marahil ito ang mga salitang namumutawi sa iyo kapag nakakakita ka o nakapanonood ng mga produkto o kagamitang pumupukaw ng inyong atensyon. Naitanong mo ba sa sarili mo kung kaya mo ring gawin ang ganitong produkto o kagamitan? Kung minsan ba naisip mo na “pagdating ng takdang panahon, ako naman ang makagagawa niyan kung saan ako’y magtatagumpay at makikilala?

Ang pagsasagawa ng isang gawain o paglikha ng produkto ay nangangailangan ng sapat na kaayusan at angking kahusayan. Hindi sapat ang lakas ng katawan at layunin lamang sa paggawa. May mga partikular na kakayahan at kasanayan na kailangan sa paggawa. Ang pagkakaroon ng propesyon o kursong natapos ay isang salik na dapat isaalang-alang, ngunit hindi lang ito ang kailangan upang makagawa ng isang produkto o gawaing mag-aangat sa iyo bilang tao.

Ayon sa Laborem Exercens, ang paggawa ay mabuti sa tao dahil sa pamamagitan nito naisasakatuparan niya ang kaniyang tungkulin sa sarili, kapwa at sa Diyos. Ang kagustuhang maisabuhay ang layuning ito ang magtutulak sa kaniya upang magkaroon ng kagalingan sa paggawa.

Ang kagalingan sa paggawa ay naisasabuhay kung tataglayin mo ang sumusunod na katangian:

1. **Nagsasabuhay ng mga Pagpapahalaga.** Ang isang matagumpay na tao ay may tiyak na pagpapahalagang humuhubog sa kaniya upang harapin ang anomang pagsubok na pagdaraan sa pagkamit ng mithiin. Ang mga pagpapahalagang ito ang nagsisilbing gabay niya upang gumawa ng kakaibang produkto o serbisyo na may kalidad. Ang produktong kanyang lilikhain ay bunga ng kasipagan, tiyaga, pagiging malikhain at pagkakaroon ng disiplina sa sarili.
 - a. **Kasipagan.** Ito ay tumutukoy sa pagsisikap na gawin o tapusin ang isang gawain nang buong puso at may malinaw na layunin sa paggawa. Ang produkto o gawaing likha ng isang taong masipag ay bunga ng kahusayan at buong pagmamahal na ginagawa. Dahil dito ang magiging resulta ng kaniyang pagsasagawa ng Gawain ay maayos, kahanga-hanga at kapuri-puri. May kagalingan ang produkto o Gawain o ang paggawa sa kabuuan kung ito ay bunga ng pagmamahal at pagkagustong gawin ito nang buong husay.
 - b. **Tiyaga.** Ito ay ang pagpapatuloy sa paggawa sa kabila ng mga hadlang sa kaniyang paligid. Isinasantabi ng taong may tiyaga ang mga kaisipang makahahadlang sa paggawa ng isang produkto o Gawain tulad ng: pagrereklamo, pagkukumpara ng mga Gawain sa likha ng iba, at pag-iisip ng mga dahilan upang hindi isagawa ang Gawain. Ang likha ng taong may kagalingan sa paggawa ay bunga ng inspirasyon, turo at gabay na kanyang makukuha sa ibang tao.
 - c. **Masigasig.** Ito ay ang pagkakaroon ng kasiyahan, pagkagusto at siglang nararamdaman sa paggawa ng gawain o produkto. Ang atensyon o oras niya ay nakatuon lamang sa produkto o gawaing kanyang lilikhain. Sa pamamagitan nito madali siyang nakatatapos ng produkto at gawain nang hindi nakararamdam ng anomang pagod o pagkabagot.
 - d. **Malikhain.** Ang produkto o gawaing lilikhain ay bunga ng mayamang pag-iisip at hindi ng panggagaya o pangongopya ng gawa ng iba. Dapat ay orihinal, bago, at kakaiba ang produkto. Gayundin sa pagbibigay ng serbisyo o iba pang gawain, hindi kailangang katulad ito ng iba o nang nakararami. Madaling nakikilala at natatanggap ang isang produkto o serbisyo kapag bago ito sa panlasa ng tao. Kung sakaling may ginawa o kinopya sa naunang likha, kailangang mas higit na mabuti at katanggap-tanggap ito.

- e. **Disiplina sa Sarili.** Ang taong may disiplina ay nalalaman ang hangganan ng kanyang ginagawa at mayroon siyang paggalang sa ibang tao. Maaari niyang ipagwalang bahala ang pansariling kaligayahan para sa kapakanan ng ibang tao. Ang kagalingan ng gawain o produkto ng taong may disiplina sa sarili ay sa ikabubuti ng lahat.
2. **Nagtataglay ng mga kakailanganing kasanayan.** Bukod sa mga kasanayan sa basic literacy (tulad ng pagbabasa, pagsusulat, pagkukuwento, pakikinig, pagsasalita), mahalaga din ang mga kasanayan sa pagkatuto na may tatlong yugto-ang Pagkatuto Bago ang Paggawa, Pagkatuto Habang Ginagawa, at Pagkatuto Pagkatapos gawin ang Isang Gawain (Morato, 2007).
- a. **Pagkatuto Bago ang Paggawa.** Tumutukoy ito sa yugto ng paggawa ng plano na gabay sa pagbuo ng isang Gawain o produkto. Binubuo ito ng mga kasanayan sa:
- Pagbuo ng mga layunin;
 - Paglalarawan ng mga indikasyon ng mga inaasahang kalalabasan (outcomes);
 - Pagbuo ng mga angkop na konsepto na magpapaliwanag sa gawain;
 - Pagtukoy ng paraan o istratehiya sa paggawa batay sa konseptong binuo;
 - Paghahanda ng mga kagamitang gagamitin;
 - Pagtukoy sa mga tutulong sa pagsasagawa ng gawain;
 - Pagtakda ng kakailanganing panahon upang isagawa ang gawain;
- b. **Pagkatuto Habang Ginagawa.** Ito ang yugto ng pagkilala sa iba't ibang estratehiyang maaaring gamitin upang mapadali ang pagsasakatuparan ng mga tunguhin sa pamamagitan ng pagtatala ng mga kongkretong hakbang upang maisagawa ang proyektong napili at mga posibleng kahaharaping problema at solusyon sa mga ito.
- c. **Pagkatuto Pagkatapos Gawin ang Isang Gawain.** Ito ang yugto ng pagtataya sa naging resulta o kinalabasan ng gawain. Sa puntong ito, malalaman mo ang mga kilos at pasya na dapat panatilihin at baguhin.

Ang sumusunod na mga katangian ay makatutulong din upang magkaroon ng matalinong pag-iisip na kailangan upang maisabuhay ang kagalingan sa paggawa. Ang mga ito ay ipinamalas ni Leonardo da Vinci, ang itinuring na pinakadakilang henyo sa lahat ng panahon (Gelb, 1998).

3. **Pagiging Palatanong (Curiosity).** Ang taong mausisa ay may likas na inklinasyon na alamin ang mga bagay-bagay sa kaniyang paligid. Marami siyang tanong na hinahanapan niya ng mga sagot. Hindi siya kontento sa simpleng sagot o mababaw na kahulugan na kanyang narinig o nabasa. Dahil sa kanyang masidhing pagkahilig sa pagbabasa, pag-aaral at pag-eeksperimento, natutuklasan niya ang mga bagong kaalaman o produkto na magiging isang malaking kontribusyon sa kaalaman o makapagpapaunlad ng kalidad ng buhay. Ang pagtatanong at pagbubuo ng problema (questioning and posing problems) ay isa sa labing-anim na Gawing Isip (Habits of Mind) na mahalagang linangin sa mga kabataan (Costa & Kallick, 2000).
4. **Pagsubok ng Kaalaman Gamit ang Karanasan, Pagpupunyagi (Persistence) at ang Pagiging Bukas na Matuto sa mga Pagkakamali Dimostrazione.** Ito ang pagkatuto mula sa mga hindi malilimutang karanasan sa buhay upang maging matagumpay at maiwasang maulit ang anumang pagkakamali. Dahil sa mga karanasang ito, natututo ang isang tao na tumayo at muling harapin ang hamon na gumawa muli.
5. **Patuloy sa Pagkatuto Gamit ang Panlabas na Pandama Bilang Paraan Upang Mabigyang-buhay ang karanasan (Sansazione).** Tumutukoy ito sa tamang paggamit ng mga pandama sa pamamaraang kapaki-pakinabang sa tao. Halimbawa, hindi hadlang ang kakulangan ng bahagi ng katawan upang isakatuparan ang tunguhin.
6. **Pagiging Bukas sa Pagdududa, kawalang katiyakan (Sfumato).** Ito ang pagiging bukas sa pagdududa, kawalang katiyakan ng isang bagay na hindi pamilyar, mahirap alamin o ipaliwanag, o may higit sa isang interpretasyon o kahulugan. Ang pagiging bukas ng isip sa mga sitwasyong walang katiyakan ay mahalaga sa pagpapalabas ng pagkamalikhain ng isang tao.
7. **Paglalapad ng Balanse sa Sining, Siyensya, Lohika at Imahinasyon (Arte/Scienza).** Ito ang pagbibigay-halaga ng may balance paghahanap sa kagandahan (beauty) at katotohanan (truth) gamit ang sining (art) at (siyensiya) (science). Mahalaga ang paggamit ng imahinasyon sa mga gawaing ginagamitan ng mapanuring pag-iisip.
8. **Ang Pananatili ng Kalusugan at Paglinang ng Grace, Poise (Corporalita).** Ito ang tamang pangangalaga ng katawan ng tao upang maging malusog at maiwasan ang pagkakaroon ng karamdaman. Kasama dito ang pag-iwas sa anumang bisyo na nakasasama sa katawan.

9. **Ang Pagkilala sa Pagkakaugnay-ugnay ng Lahat ng Bagay (Connessione).** Ito ang pagkilala at pagbibigay halaga na may kaugnayan lahat ng bagay at mga pangyayari sa isa't isa. Ayon sa Law of Ecology "Everything is connected to everything else." Ang mga halaman ang nagbibigay ng oxygen sa lahat ng uri ng mga hayop kasama ang mga tao. Sa kabilang banda, tao at hayop naman ang naglalabas ng carbon dioxide na gagamitin ng mga halaman sa paggawa ng pagkain.

Magwari:

Itinuring mo bang paraan ng papuri at pasasalamat sa Dakilang Lumikha ang iyong gawain? Sa paanong paraan mo ito isinasabuhay? Ano ang nararamdaman mo kapag inaalay mo sa Kanya ang iyong gawain?

Sa pamamagitan ng mga kaalamang ito, mapatutunayan na ang paggawa ay may kagalingan kung naisasaalang-alang at nasasagot ang mga tanong na:

1. Ito ba ay pinag-isipang mabuti?
2. Nasunod ba ang mga hakbang na dapat gawin?
3. Bunga ba ito ng malalim na pag-iisip?
4. Nagagamit ba ang mga talento at kasanayang ipinagkaloob ng Diyos?
5. Nagamit ba ang aral ng buhay na natutuhan mula sa karanasan?

Magwari:

Maituturing na mga mahahalagang kraytirya ang mga tanong na ito upang masabi na ang paggawa ay may kagalingan o kalidad. Paano mo naipamamalas ang mga kasanayan at katangiang nabanggit sa iyong paggawa upang malinang sa iyo ang kagalingan?

Sa paggawa kailangan mong isaalang-alang ang tamang pamamahala sa paggamit ng oras. Ang pamamahala sa oras ay tumutukoy sa kakayahan mo sa epektibo at produktibong paggamit nito sa paggawa. Ito ang tahasang aksyon ng pagkontrol sa dami ng oras na gugulin sa isang espesipikong gawain. Narito ang mga kailangan natin isaalang-alang sa paggawa:

1. **Pagtakda ng Tunguhin sa Paggawa.** Upang masimulan ang epektibong pamamahala ng oras, kailangan ang pagtakda ng tunguhin o (goal) sa iyong paggawa. Kung alam mo ang iyong patutunguhan, makikita mo kung ano talaga ang gawaing kailangang gawin at tapusin, at ang angkop na pagkasunod-sunod ng mga ito.

2. Sa pagtakda ng tunguhin dapat ito ay **SMART (Specific, Measurable, Attainable, Realistic and Time-bound)**.

- **Tiyak (Specific).** Tiyak ang iyong tunguhin kung ikaw ay nakasisiguro na ito ang iyong nais na mangyari sa iyong paggawa.
- **Nasusukat (Measurable).** Kailangan na ang isusulat mo sa tunguhin sa iyong paggawa ay kaya mong gawin at isakatuparan. Dapat mo ring pagnilayan kung ito ba ay tumutugma sa iyong mga kakayahan sapagkat kung hindi, ay hindi mo rin ito maisakatuparan.
- **Naaabot (Attainable).** Ang tunguhin mo ay makatotohanan, maaabot, at mapanghamon. Nararapat ang masusi mong pagpapasya para rito. Kailangan mo isaalang-alang ang mga kakaharapin mong hamon sa proseso ng iyong paggawa.
- **Reyalistiko (Realistic).** Mahalagang tingnan mo ang kaangkupan ng iyong gawain sa pagtugon sa pangangailangan ng iyong kapwa at timbangin mo ang mga ito upang makita mo ang higit na makabubuti. Maingat mong suriin ang kaangkupan nito ayon sa prayoridad mo sa paggawa.
- **Nasusukat (Time Bound).** Kailangan na magbigay ka ng takdang panahon o oras kung kailan mo maisasakatuparan ang iyong tunguhin. Ang haba ng panahong gugulin mo ay may kaugnayan sa pagtupad nito. Kailangan dito ang pagpapasya nang may katalinuhan.

3. **Pagsimula sa Tamang Oras.** Ang pagsisimula ng isang gawain sa tamang oras ay isang kabayanihan sapagkat hindi lahat ng tao ay handang mag sakripisyo at maglaan ng oras at dedikasyon sa kanilang ginagawa. Halimbawa: Kailangan mong bumangon nang maaga kahit ayaw pa ng katawan mo upang hindi mahuli sa eskuwela o sa trabaho. Mahalaga ang katatagan mo rito upang tugunan mo ang tawag ng panahon. Ito ay ang isang pagkakataon ng kadakilaan na naghahanda sa iyo sa iba pang pakikibaka na kakaharapin mo sa buong araw. Ang kasunod na pakikibaka ay sa paaralan o sa trabaho mo mararanasan. Sa tingin mo ba, nasisisimulan mo sa saktong oras ang mga gawain dito at maaayos mong nagagawa ang mga ito? Alam mo ba na may malaki kang maibabahagi para sa kabutihan ng iyong paaralan, sa pamayanang iyong kinabibilangan at sa bansa. Ito ay sa pamamagitan ng pagkakaroon ng tunay na pagbabago na walang iba kundi ang gawing, **“On Time”** ang **“Filipino Time!”**

Paano mapamamahalaan ang pagpapabukas-bukas?

Pamamahala sa Pagpapabukas-bukas. Ang pagkakaroon ng ganitong disposisyon ay nakakaapekto sa ating kakayahang pumunta sa paaralan o sa trabaho sa tamang oras upang simulant ang gawain at tapusin ito sa takda as. Nilalabanan mo ba ang tuksong ito? Paano?

Mga Indikasyon ng Pagpapabukas-bukas:

- Paghahanap ng dahilan na iwanan ang isang gawaing nasa mataas na prayoridad.
- Pagpapaliban ng isang gawain dahil hindi pa ito gustong gawin.
- Paggawa ng mga bagay na hindi kasinghalaga sa mga nakalista sa iyong prayoridad.
- Paghihintay kung kailan ang dedlayn.

Halika at unawain ang mga paraan na makatutulong upang matagumpay mong ayusin ang ugaling ito:

- Hilingin sa kasama mo sa paggawa na ipaalala sa iyo kung ginagawa mo na ba ang bagay na sinabi mong gawin. Ito ay positibong paggamit ng **“peer pressure”** Paalalahanin ang iyong sarili na hindi mo kailangang magustuhan ang gawain upang gawin mo ito.
- Planuhin ang iyong araw ayon sa kung ano ang pinakamahalagang mga bagay na kailangan mong tapusin sa araw na iyon.
- Unahin ang pinakamadali o pinakamabilis na gawain upang maramdaman mo ang tuwa na may natapos ka at magkaroon ng positibong disposisyon sa kasunod na gawain.
- Humingi ng payo sa iba na may kasanayan lalo na kung hindi mo pa naranasan ang paggawa ng ganitong gawain.
- Tukuyin kung anong mangyayari kung hindi mo makumpleto ang gawain.
- Paalalahanan ang iyong sarili na mahalaga ang mararamdaman ng taong nakatataas sa iyo sa hindi mo paggawa sa ipinapagawa niya sa iyo.
- Pagpasyahan ang mga paraan ng pagbibigay mo ng gantimpala sa iyong sarili kapag nakompleto mo na ang gawain na ayaw mong gawin.

Prayoritisasyon.

Bakit kailangan ng prayoritisasyon?

Ang pagbigay ng prayoridad kung ano ang kailangan gawin at tapusin sa takdang oras ay napakahalaga, dahil napamamahalaan mo ang paggamit ng iyong oras at matupad mo ang iyong tunguhin. Kung wala ito, maaaring isinusubsob mo masyado ang iyong sarili sa isang gawain subalit maaaring hindi mo pa rin makakamit ang iyong tunguhin. Marahil, ang iyong kasalukuyang ginagawa ay hindi ang siyang pinakamahalagang gawin sa puntong ito ng iyong buhay-paggawa.

Magwari:

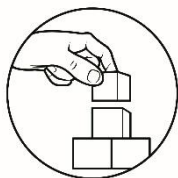
Ang pagsasapuso mo sa kahalagahan ng pamamahala sa paggamit ng iyong oras ay nakaapekto para sa iyong sariling pag-unlad, para sa pamilya, para sa lipunan at sa bansa, higit sa lahat para sa iyong ugnayang sa Diyos na siyang nagkaloob ng lahat ng ito sa iyo.

Gawain 3: 3-2-1 Tsart

Panuto: Upang masiguro na naunawaan mo ang iyong binasa tungkol sa aralin, gamitin ang estratehiyang 3-2-1 sa ibaba at punan ng sagot. Isulat ang mga hinihingi sa kuwaderno. Ang pagtataya sa mga sagot ay nagagabay sa rubrik sa ibaba.

3	Tatlong mahahalagang aral na natutunan ko habang binabasa ang araling:
	1.
	2.
2	3.
	Dalawang mahahalagang kaalaman
	1.
1	2.
	Isang katanungan na gusto kong malinawan
1	1.

RUBRIK SA PAGTATAYA NG SAGOT SA MGA KATANUNGAN				
Batayan ng Kapasyahan	Pananalaysay at Puntos			Puntos
	Nangangailangan ng pagpapabuti (1)	Mahusay (2)	Napakahusay (3)	
Lalim ng pag-unawa at pagkatuto sa aralin	Nangangailangan ng malinaw na paglalahad ng ng konsepto ng aralin.	Mahusay ang paglalahad ng iilang konsepto na may kaugnayan sa aralin.	Napakahusay ang paglalahad ng kabuuang pagkatuto ng konsepto na naaayon sa aralin.	
Organisasyon	Hindi maayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	Di-gaanong maayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	Napakaayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	
Wastong gamit ng wika <ul style="list-style-type: none"> • Baybay • Bantas • Balarila • Pamantayan sa wastong pagsulat ng talata 	Nangangailangan ng ibayong kaalaman sa wastong gamit ng wika at pagsulat.	Mahusay at kinakitaan ng kaalaman at nasunod ang wastong gamit ng wika at pagsulat.	Napakahusay at kinakitaan ng malawak na kaalaman sa paggamit ng wika at pagsulat.	
Kabuuang Puntos				

Pagyamanin

Panuto: Ayon sa ginawa mong pagbasa tungkol sa aralin, suriin ang mga sumusunod na pahayag. Isulat ang titik **T** kung tama ang pangungusap. Kung mali naman ang panungusap, palitan ang salitang may salungguhit upang maging wasto ito. Isulat ang iyong mga sagot sa kuwaderno.

1. Sa bawat gawain o produkto na aking gagawin nararapat lamang na pinag-iisipan ito nang mabuti bago isagawa.
2. Ang pagiging masipag ay ang pagpapatuloy sa paggawa sa kabila ng mga hadlang sa kanyang paligid.
3. Ang SMART ay isang paraan na subok na sa pagtakda ng tunguhin sa iyong paggawa.

4. Ang taong may tiyaga ay alam ang hangganan ng kaniyang ginagawa at mayroong paggalang sa ibang tao.
5. “Ang oras ay kaloob na ipinagkatiwala ng Diyos sa tao”. Tungkulin ng tao na gamitin ang oras nang mapanagutan para sa kabutihan ng kanyang kapwa at ng bansa.
6. Ang pagsasagawa sa isang gawain o paglikha ng produkto ay nanga-ngailangan ng sapat na kasanayan at angking kahusayan.
7. Ang tunay na pagbabago ay gawing “On Time” ang “Filipino time”.
8. Makakamit natin ang mas mataas na layunin ng paggawa kung nagawa ito ng maayos at natapos ang gawain sa dedlayn.
9. Masasabi natin na ang kagalingan sa paggawa ay naisasabuhay kung taglay mo ang mga katangiang nagsasabuhay ng mga pagpapahalaga, pagtataglay ng positibong kakayahan at nagpupuri at nagpapasalamat sa Diyos.
10. Ang pinakamahalaga sa lahat ng pagpapahalaga upang masabi na ang paggawa ay kakaiba, may kalidad at kagalingan ay kung ito ay naaayon sa kalooban ng tao at inaalay bilang paraan ng papuri at pasasalamat sa Kaniya.

Isaisip

Gawain 4: Rebus Puzzle at isang Repleksiyon

Panuto: A. Mula sa iyong pagkatuto sa aralin, punan ang Rebus Puzzle sa ibaba upang mabuo ang batayang konsepto. Gawing gabay ang mga larawang nasa kahon upang matukoy ang mga salita na kukumpleto nito.

Isulat ang iyong mga sagot sa kuwaderno.

Ang pamamahala ng

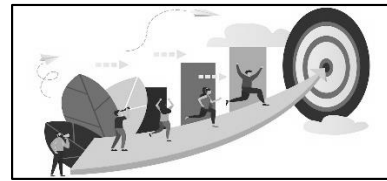
1. _____

ay kailangan sa kaayusan sa

2. _____

Upang magampanan ang tungkulin nang may

at

3. _____

magkaroon ng

para sa

4. _____

5. _____

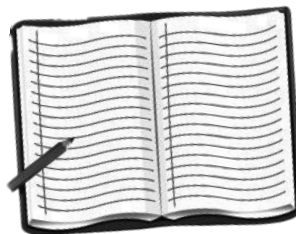
6. _____

at

7. _____

Panuto: B. Gumawa ng isang repleksiyon gamit ang mga sumusunod na gabay na katanungan.
Isulat ang iyong repleksiyon sa kuwaderno.
Ang pagtataya sa repleksiyon ay nagagabay sa rubrik sa ibaba.

RUBRIK SA PAGTATAYA NG REPLEKSIYON				
Batayan ng Kapasyahan	Pananalaysay at Puntos			Puntos
	Nangangailangan ng pagpapabuti (1)	Mahusay (2)	Napakahusay (3)	
Lalim ng pag-unawa at pagkatuto sa aralin	Nangangailangan ng malinaw na paglalahad ng ng konsepto ng aralin.	Mahusay ang paglalahad ng iilang konsepto na may kaugnayan sa aralin.	Napakahusay ang paglalahad ng kabuuang pagkatuto ng konsepto na naaayon sa aralin.	

Organisasyon	Hindi maayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	Di-gaanong maayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	Napakaayos ang pagkasunod-sunod ng mga ideya.	
Wastong gamit ng wika <ul style="list-style-type: none"> • Baybay • Bantas • Balarila • Pamantayan sa wastong pagsulat ng talata 	Nangangailangan ng ibayong kaalaman sa wastong gamit ng wika at pagsulat.	Mahusay at kinakitaan ng kaalaman at nasunod ang wastong gamit ng wika at pagsulat.	Napakahusay at kinakitaan ng malawak na kaalaman sa paggamit ng wika at pagsulat.	
Kabuuang Puntos				

Isagawa

Gawain 5: ABC Summary Chart

Panuto: Ngayon alam mon a ang mga indikasyon ng kagalingan sa paggawa, isabuhay ang pagkatuto sa aralin. Gumawa ng hakbang upang maging maayos ang paggawa gamit ang ABC Summary Chart sa ibaba.

Isulat ang iyong mga sagot sa kuwaderno.

Ang pagtataya sa ABC Summary Chart ay nagagabay sa sumusunod na rubrik.

Halimbawa:

A -Ako si Anna,	G	M	S
B -bago ko umpisahan ang aking gawain makakatutulong sa akin ang pagiging	H	N	T
C -Curiosita, o ang pagiging pala tanong	I	O	U
D -dahil ito ay isa sa mga susi upang	J	P	V

E -eksakto kong magawa ang aking responsibilidad bilang	K	Q	W
F -filipino at sa kapwa Filipino.	L	R	XYZ

RUBRIK SA PAGTATAYA NG ABC Summary Chart				
Batayan ng Kapasyahan	Pananalaysay at Puntos			Puntos
1. Nagtataglay ng mga indikasyon na may kalidad o kagalingan sa paggawa.	Mas kasiya-siya (3)	Kasiya-siya (2)	Hindi kasiya-siya (1)	
2. Pagsasaalang-alang sa tamang paggamit o pamamahala ng oras sa paggawa.	Mas kasiya-siya (3)	Kasiya-siya (2)	Hindi kasiya-siya (1)	
3. Akma ang mga hakbang na nabanggit upang maiangat ang sarili, bansa, at mapasalamatan ang Diyos.	Mas kasiya-siya (3)	Kasiya-siya (2)	Hindi kasiya-siya (1)	
4. Natamo ang pangkalahatang konsepto ng Aralin.	Mas kasiya-siya (3)	Kasiya-siya (2)	Hindi kasiya-siya (1)	
Kabuuang Puntos				

Tayahin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.

Isulat ang inyong mga sagot sa kuwaderno sa asignaturang ito.

1. Pinalitan mo ang Pangulo ng **Student Government** sa inyong paaralan dahil lumipat siya sa malayong lugar. Maraming nagsasabi na hindi mo kayang higitan ang kabutihang nagawa at tagumpay na narating nya. Alin sa sumusunod ang dapat mong linangin upang mapatunayan na ikaw ay karapat-dapat sa posisyong ibinigay sa iyo?
 - A. Magpakumbaba at ipagpatuloy ang mga programang nasimulan ng dating pangulo ng Student Government
 - B. Gamitin ang ganda, angking karisma, talino at kasipagan
 - C. Maging masipag, masigasig at malikhain sa pagsasabuhay ng iyong trabaho/responsibilidad
 - D. Sundin ang payo ng mga nakakatandang kasamahan upang maging maganda ang iyong relasyon sa mga ito.
2. Bata ka pa lamang ay pinangarap mo ng maging isang guro tulad ng iyong mga magulang. Alin sa mga sumusunod ang dapat mong isaalang-alang upang maging madali sa iyong abutin ang iyong pangarap at sa huli'y magkaroon ka ng kagalingan sa paggawa
 - A. Maging masipag, magpunyagi at magkaroon ng disiplina sa sarili
 - B. Magkaroon ng sapat na kaalaman sa paghawak ng pera at paraan ng paggastos
 - C. Maging matalino, marunong magdala ng damit at magaling makipag-usap
 - D. Magkaroon ng kakayahang kontrolin ang sarili sa lahat ng pagkakataon
3. Hindi naging madali kay G. Sandy Javier ang pagpapaunlad ng Andok's. Sa kabila ng mga pagsubok, napagtagumpayan pa rin niya ito. Paano kaya tiningnan ni G. Javier ang pagkabigong dinanas kaya ito nagtagumpay?
 - A. Itinuring niya itong hamon na kailangang lampasan
 - B. Pinag-aralan ang sitwasyon at pinag-isipan ang gagawing hakbang
 - C. Ang pagkabigo ay paraan ng pagsusulit sa kanya
 - D. Ang pagkadapa ay hindi senyales upang tuluyang malugmok

4. Alin ang *hindi* nagpapakita ng katangiang Patuloy na Pagkatuto Gamit ang Panlabas na Pandama?
 - A. Laging nakikinig sa iba't ibang instrumentong pangmusika si Roberto del Rosario, imbentor ng karaoke.
 - B. Gumugugol ng maraming oras si Leonardo da Vinci upang pagmasdan ang mga ibong lumilipad at hugis ng bulaklak at dahon.
 - C. Pinauunlad ng mga magsasakang Hapones ang pagtatanim ng maraming puno sa tabi ng palaisdaan dahil nahinuha nila ang kaugnayan ng malusog na isda sa malusog na ecosystem.
 - D. Bumubuo ng refleksyon ayon sa konklusyon na nabuo ng mga Scientist habang inoobserbahan ang kanilang specimen.

5. “Ang oras ay kaloob na ipinagkatiwala ng Diyos sa tao.” Ano ang kahulugan nito.
 - A. Masuwerte ang tao dahil binigyan siya ng oras.
 - B. Malaya ang tao na gamitin ang oras para sa lahat ng bagay na gusto niyang gawin.
 - C. Ang tao ang nagmamay-ari sa oras dahil ipinagkaloob at ipinagkatiwala ito sa kanya.
 - D. Tungkulin ng taong gamitin ang oras nang mapanagutan para sa kabutihan niya, ng kanyang kapwa at ng bansa.

6. Si Allen ay nagsisikap na gawing “On Time” ang “Filipino Time”. Alin sa sumusunod niyang ginagawa ang nagpapakita nito?
 - A. Laging nagmamadaling umuwi ng bahay.
 - B. Maaga siyang gumigising dahil nasasanay na siya sa gawaing ito.
 - C. Hindi siya nahuhuli sa “Flag Ceremony” kahit malayo ang kanilang bahay.
 - D. Nagsisimula siyang mag-aral dalawang linggo bago ang trimestral na pagtatasa.

7. Alin ang nagpapahayag na napamamahalaan ang pagpabukas-bukas?
 - A. Tutok sa prayoridad
 - B. May nabuo na tunguhin ng gawain
 - C. Ginagawa agad ang gawain kahit hindi ito nagugustuhan
 - D. Nagkakaroon ng oras ng pamamahinga, paglilibang, at pagkakawanggawa.

8. Si Mau ay litung-lito kung ano ang gagawin dahil nagkakataong lahat ng mga asignatura ay may mga gawain o takdang aralin na kailangang isumite. Alin sa sumusunod ang mabisang paraan na gagamitin niya sa pagkakataong ito?
 - A. Magtakda ng tunguhin
 - B. Gumawa ng prayoritisasyon
 - C. Bumuo ng iskedyul
 - D. Pamahalaan ang pagpabukas-bukas

9. “Bilang kabataan, simulan nang hugutin sa bawat oras mo ang lahat na kaya mong gawin at lahat na kaloob sa iyo na maaari mong gamitin upang makaambag sa kaunlaran ng bansa.” Ano ang kahulugan ng pangungusap na ito?
- Sulitin ang oras ng paggawa bilang pagtulong sa bansa.
 - Alamin kung ano ang agarang pangangailangan ng bansa.
 - Gamitin ang oras upang tuklasin ang kanyang gawin sa pagpapaunlad sa bansa.
 - Pamahalaan ang paggamit ng oras at gamitin ang talento at kakayahan para sa bansa.
10. Alin sa sumusunod ang nagpapakita ng epektibong pag-iiskedyul ng mga gawain?
- May tunguhin, prayoridad, pamamahinga, paglilibang at pagkakawanggawa.
 - May tunguhin, oras sa prayoridad, pamamahinga, paglilibang at pagkakawanggawa.
 - May tunguhin, prayoridad, espasyo para sa interapsyon, pamamahinga, paglilibang at pagkakawanggawa.
 - May tunguhin, oras sa prayoridad, pamamahinga, paglilibang, pagkakawanggawa at master iskedyul.

Karagdagang Gawain

Gawain 6: Exit Ticket

Panuto: Sa pagtatapos ng araling ito, gumawa ng sariling Exit Ticket. Sa loob ng exit ticket, isulat ang iyong konklusiyon. Gawin ito sa iyong kuwaderno.

EXIT TICKET:
Ito ang aking konklusiyon:

140704130208

140704130208

Susi sa Pagwawasto

Subukin
1. A 6. C
2. B 7. C
3. A 8. C
4. C 9. A
5. A 10. A

Baliklan
**Maaring magkakaiba ang sagot ng bawat mag-aaral.*

Tuklasin
Anong Meron Siya?
**Maaring magkakaiba ang sagot ng bawat mag-aaral.*

Suriin
3-2-1 Tsart
**Maaring magkakaiba ang sagot ng bawat mag-aaral.*
Ang pagtataya sa mga sagot ay nagagabay sa naibigay na rubrik.

Pagymamanin
3-2-1 Tsart
1. T
2. MATYAGA
3. T
4. DISIPLINA SA SARILI
5. T
6. T
7. T
8. TAKDANG ORAS
9. T
10. DIYOS

Isaisip
Rebus Puzzle at isang repleksiyon
1. ORAS
2. PAGGAWA
3. TUNGUHIN
4. PANAHON
5. SARILI
6. PAMILYA
7. KAPWA
** Maaring magkakaiba ang repleksiyon ng bawat mag-aaral.*
Ang pagtataya sa repleksiyon ay nagagabay ng naibigay na rubrik.

Isagawa
ABC Summary Chart
** Maaring magkakaiba ang repleksiyon ng bawat mag-aaral.*
Ang pagtataya sa ABC Summary Chart ay nagagabay ng naibigay na rubrik.

Tayahin
1. C 6. C
2. A 7. B
3. B 8. C
4. D 9. D
5. D 10. C

Karagdagang Gawain
Exit Ticket
** Maaring magkakaiba ang repleksiyon ng bawat mag-aaral.*

Sanggunian

Arthur L. Costa and Bena Kallick, *Activating & Engaging Habits of Mind (Habits of Mind, Book 2)*, (Alexandria, Virginia, United States of America: Association for Supervision and Curriculum, 2000).

Michael J. Gelb, *The How to Think Like Leonardo da Vinci Workbook*, (New York, New York, United States of America: Prenguin Random House LLC, 2008)

Republic of the Philippines, Department of Education, *Edukasyon sa Pagpapakatao 9: Modyul para sa mag-aaral* (Mamplasan Biñan, Laguna: FEP Printing Corporation, 2015). Pp.147-160, 178-196.

“DR. ANGEL ALCALA: A Love Affair with Nature Continues,” Ramon Magsaysay Award Foundation, 2021, date accessed: 24 March 2021, <https://www.rmaward.asia/pubs/dr-angel-alcala-a-love-affair-with-nature-continues/>

“Creation of the “Minus One” Karaoke System in Philippines”, Studio Evolution, 2021, date accessed: 24 March 2021, <https://studio-evolution.com/en/news/sozdanie-karaoke-sistemy-minus-one-na-filippinah/>

“The Challenge of Multitaskin in Customer Service,” Provide Support LLC, 2021, date accessed: 24 March 2021, <https://www.providesupport.com/blog/multitasking-in-customer-service/>

“We’re hospitable, but there’s mañana: negative Filipino values we need to kick-out, Eagle News, 18 February 2016, date accessed: 24 March 2021, <https://www.eaglenews.ph/were-hospitable-but-theres-manana-negative-filipino-values-we-need-to-kick-out/>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph